

DET DANSKE CENTER FOR MENNESKERETTIGHEDER

Udenrigsudvalgets høring tirsdag den 21. februar 1989 om fremtidigt valg af samarbejdslande inden for Danmarks bilaterale udviklingsbistand

af Lars Adam Rehof

– indlæg på vegne af Det Danske Center for Menneskerettigheder

1. *Det bilaterale landevalg*

Centret er blevet bedt om navnlig at berøre landevalg, dvs. statens (Danidas) bilaterale landevalg. Dermed omfatter emnet ikke de private bistandsorganisationers landevalg og ej heller strategien i det multilaterale samarbejde. Der vil dog i det følgende også blive knyttet nogle få bemærkninger til disse andre aspekter.

Centret har ikke set det som sin opgave i denne sammenhæng at fremkomme med anbefalinger af konkrete lande som mulige samarbejdspartnere. Derimod forsøges opstillet nogle kriterier og vejledende synspunkter, som kan have betydning for Folketingets diskussion af landevalgsproblematikken.

2. *Forslag til kursjusteringer*

Siden debatten om udviklingsbistand og menneskerettigheder begyndte i Danmark i sommeren 1987 og videreførtes under den bistandspolitiske debat i november 1988, er der fremkommet en række ideer og forslag fra forskellig side. Centret har på Folketingets foranledning beskæftiget sig indgående med problemstillingen. Der er ikke fra nogen side stillet forslag om, at dansk u-landsbistand og politik bør ændres fundamentalt. Der er derimod tale om nogle forslag til kursjusteringer og eventuelt nogle nye tankemodeller.

Når man kaster et blik på udviklingsbistanden ud fra en menneskeretssynsvinkel, må man konstatere, at den bistand, vi har ydet, og de bistandsformer, vi kender, i et ikke ringe omfang har haft gavnlige virkninger for beskyttelsen af de menneskeretsstandarder, der kan sammen-

fattes under betegelsen økonomiske og sociale rettigheder. Der har navnlig været tale om støtte til projekter, som bidrager til en realisering af retten til mad, husly, uddannelse og lægehjælp. Man har dog stort set aldrig støttet disse projekter ud fra eller som led i en overordnet menneskeretsstrategi for det enkelte samarbejdsland.

En række økonomiske og sociale rettigheder har i det samlede billede haft en mindre fremtrædende plads. Her kan navnlig tænkes på projekter, som støtter organisering af arbejdstagere (organisationsretten) på trods af, at den ofte anses for at være en af de i praksis vigtigste økonomiske og sociale rettigheder.

3. *Retten til at være menneske – hvad er det?*

Hvis man vælger at kategorisere bistanden ud fra en menneskeretssynsvinkel, så kan man eventuelt opdele den i tre forskellige typer. På engelsk har man undertiden talt om

- »subsistence rights«, som man kunne kalde *leveminimums-rettigheder*,
- »integrity rights«, det vil sige beskyttelse af den personlige fysiske og psykiske integritet, altså *integritetsrettigheder* (beskyttelse mod fysisk overlast m.v.), og så det man kunne kalde
- »participatory rights«, som er retten til at *optræde som en aktiv samfundsborger*, at deltage i samfundet og at give sin mening til kende som enkeltperson, som vælger og som medlem af en gruppe, forening eller parti.